1. 2. 2013

ID: 88856

Bezdůvodné obohacení

Dluh zanikne splněním jen tehdy, plní-li dlužník věřiteli, případně osobě oprávněné přijmout plnění místo věřitele. Plní-li dlužník někomu jinému než svému věřiteli, pak osoba, které takto plnil, získala bezdůvodné obohacení (plněním bez právního důvodu) na úkor dlužníka a nikoliv na úkor jeho věřitele.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 32 Cdo 4470/2010, ze dne 28.11.2012)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně P.Brno, akciová společnost, se sídlem v B., proti žalovanému městysi C., se sídlem v C., zastoupenému JUDr. J.J.., advokátem, se sídlem v P., o zaplacení částky 420.000,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Kolíně pod sp. zn. 8 C 145/2009, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 29. září 2009, č. j. 21 Co 315/2009-114, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

Žalobkyně se domáhala zaplacení částky 420.000,- Kč se zákonným úrokem z prodlení od 1. listopadu 2008 do zaplacení na základě skutkových tvrzení, že podle smlouvy o dílo ze dne 20. ledna 2006 zhotovila pro žalovaného 32 bytových jednotek. Dílo bylo žalovanému předáno postupně třinácti předávacími protokoly, poslední část byla předána 14. srpna 2008. Protože účastníci ve smlouvě sjednali, že vlastníkem díla je až do jeho úplného zaplacení zhotovitel, a žalovaný cenu díla zcela neuhradil, je vlastníkem bytových domů dosud žalobkyně. Žalovaný přesto bytové jednotky v těchto domech pronajal, první polovinu od července 2008 a druhou polovinu od srpna 2008, a za období do října 2008 neoprávněně přijal nájemné ve výši žalované částky. Tím mu vzniklo bezdůvodné obohacení, které je povinen vydat žalobkyni jako vlastníkovi domů.

Okresní soud v Kolíně rozsudkem ze dne 9. dubna 2009, č. j. 8 C 145/2009-51, žalobu zamítl pro nedostatek věcné legitimace žalovaného. Dovodil, že pokud byla žalobkyně vlastníkem domů, pak jedině ona byla oprávněna s nimi disponovat a tedy též přenechat za úplatu byty v domech. Žalovaný jako nevlastník by takové právo neměl, nájemní smlouvy jím uzavřené by byly neplatné a přijaté plnění z nich by bylo bezdůvodným obohacením, avšak získaným na úkor osob, které mu z neplatné smlouvy plnily, tj. na úkor uživatelů bytů. Povinnost k vydání bezdůvodného obohacení žalobkyni proto nemohla žalovanému popsaným způsobem vzniknout.

Krajský soud v Praze k odvolání žalobkyně rozhodnutí soudu prvního stupně v záhlaví označeným rozsudkem potvrdil, leč, jak sám výslovně zdůraznil, na základě zcela odlišných skutkových a právních závěrů.

Žalobkyně v průběhu odvolacího řízení upřesnila žalobu tak, že v období od předání díla do vzniku vlastnického práva žalovaného to byla ona, kdo měl jako vlastník právo s dílem nakládat, a pokud žalovanému neoprávněným nakládáním s nemovitostmi vznikl majetkový prospěch, je povinen jí jej vydat ve výši obvyklé ceny užívání bytů.

Poté, co provedl ve věci dokazování listinami, vzal odvolací soud za prokázané, že v článku XXII smlouvy o dílo se účastníci dohodli, že „vlastnické právo k dílu má objednatel po jeho úplném

uhrazení, s výjimkou vzájemného vypořádání pozastávky 10 % fakturace. Jednotlivé části díla, tj. jednotlivé budovy, byly žalobkyní žalovanému postupně předávány, přičemž jednotlivé protokoly o předání a převzetí, připravené žalobkyní na jejím formuláři, obsahovaly prohlášení objednatele, že přejímá stavbu (objekt) do vlastní správy, užívání a udržování. Protokoly byly za žalobkyni podepsány Ing. P. M., jenž byl zástupcem žalobkyně oprávněným jednat za ni ve věcech technických. Ve sporu mezi týmiž účastníky vedeném před Okresním soudem v Kolíně pod sp. zn. 12 C 238/2008, v němž se žalobkyně domáhala určení svého vlastnického práva k předmětným nemovitostem (k předmětu díla), Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 14. července 2009, č. j. 21 Co 265/2009-120, změnil rozsudek soudu prvního stupně a žalobu zamítl, neboť dovodil, že žalovaný se v souladu se sjednanou výhradou vlastnického práva stal vlastníkem nemovitostí okamžikem úhrady 90 % ceny díla, resp. ceny díla bez tzv. pozastávky ve výši 10 % ceny.

Odvolací soud cestou výkladu projevu vůle obsažené ve smlouvě o dílo a v protokolech o předání a převzetí díla dovodil, že přes výhradu vlastnického práva žalobkyně ve smlouvě o dílo podle ustanovení § 542 obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“) bylo vůlí obou účastníků omezit žalobkyni jako vlastníka v možnosti nakládat s dílem, a to ve prospěch žalovaného jako objednatele v době po předání díla, mimo jiné v rozsahu možnosti pronajmout nemovitosti třetím osobám. Zdůraznil, že bytové domy byly zhotovovány k zabezpečení veřejných potřeb žalované obce jako tzv. nájemní bydlení pro její občany, a dovodil, že účelem sjednané výhrady vlastnictví bylo zajistit pohledávku žalobkyně, nikoliv znemožnit žalovanému nakládat s dílem po jeho předání, a to včetně pronájmu bytů třetím osobám a přijímání nájemného. V rámci aplikace ustanovení § 266 odst. 3 obch. zák. argumentoval též sjednanými podmínkami fakturace vázané na předávání jednotlivých částí díla a obsahem protokolů o předání a převzetí, obsahujících údaj, že žalobkyně předala žalovanému jednotlivé části díla do užívání a vlastní správy. Zdůraznil, že to byla žalobkyně, kdo v předávacích protokolech použila poprvé tyto výrazy připouštějící různý výklad, jež je proto vzhledem k ustanovení § 266 odst. 4 obch. zák. třeba v pochybnostech vykládat k její tíži, a dovodil, že zástupčí oprávnění Ing. M. ve věcech technických zahrnovalo též oprávnění k předání díla a úpravě poměrů k nemovitostem do vzniku vlastnického práva žalovaného. Uzavřel, že převzetí díla do užívání a vlastní správy umožňovalo žalovanému nakládat s byty, a to vzhledem k jeho postavení, jako územní samosprávné jednotky zabezpečující veřejné potřeby, rovněž pronájmem jeho občanům. Nemovitosti užíval na základě smluvního závazkového vztahu, neporušil své povinnosti a nedošlo ani k neoprávněnému zásahu do vlastnického práva, žalobkyně proto nemá nárok na zaplacení požadované peněžní částky z titulu bezdůvodného obohacení, ani z titulu nároku na náhradu škody či z titulu ochrany vlastnického práva.

Rozsudek odvolacího soudu (výslovně sice v celém rozsahu, podle obsahu však jen ve výroku o věci samé) napadla žalobkyně dovoláním, jež z hlediska přípustnosti opřela o ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentujíc, že napadené rozhodnutí je ve skutečnosti rozhodnutím měnícím, a z opatrnosti též o ustanovení § 273 odst. 1 písm. c) o. s. ř., dovozujíc zásadní právní význam napadeného rozhodnutí z toho, že odvolací soud bezdůvodně omezil její vlastnická práva, porušil zásadu rovnosti stran, výklad projevu vůle v předávacích protokolech provedl v rozporu s ustanovením § 266 obch. zák. a ignoroval ustanovení smlouvy o dílo, a že dovolací soud doposud neřešil otázku, „zda předávacím protokolem učiněným po provedení díla dle § 554 obch. zák. může dojít bez podpisu oprávněných osob ke změně ujednání písemné smlouvy o dílo a zda zmocnění k jednání ve věcech technických v sobě zahrnuje i oprávnění dát věc k užívání místo vlastníka“. Co do důvodů odkázala na ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř., namítajíc, že řízení bylo postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. V rámci obsahového vymezení uplatněných dovolacích důvodů podrobně argumentovala ve prospěch jednotlivých shora uvedených výhrad vůči napadenému rozhodnutí.

Dovolatelka navrhla, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná se ve svém vyjádření ztotožnila s rozhodnutím odvolacího soudu, dovolání označila za nepřípustné a navrhla jeho odmítnutí, případně zamítnutí.

Napadené rozhodnutí odvolacího soudu bylo vyhlášeno po 1. červenci 2009, kdy nabyla účinnosti novela občanského soudního řádu provedená zákonem č. 7/2009 Sb., Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) proto vzhledem k bodu 12 přechodných ustanovení v článku II uvedeného zákona dovolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. července 2009.

Po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou (účastníkem řízení), při splnění podmínek povinného zastoupení předepsaných ustanovením § 241 o. s. ř., se Nejvyšší soud zabýval přípustností dovolání, neboť dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu jen tehdy, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. dovolání oproti očekávání dovolatelky přípustné není. Základem, z něhož se odvíjí přípustnost dovolání ve smyslu tohoto ustanovení, je rozdílnost (nesouhlasnost) rozhodnutí soudů obou stupňů (tzv. diformita). Podle ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu o nesouhlasná rozhodnutí jde tehdy, jestliže okolnosti významné pro rozhodnutí věci byly posouzeny oběma soudy rozdílně, takže práva a povinnosti stanovené účastníkům jsou podle závěrů těchto rozhodnutí odlišné. Diformitou nelze ovšem rozumět rozdílné právní posouzení, pokud nemělo vliv na obsah práv a povinností účastníků, ale jen takový závěr, který rozdílně konstituuje nebo deklaruje práva a povinnosti v právních vztazích účastníků (srov. usnesení ze dne 30. dubna 1998, sp. zn. 2 Cdon 931/97, uveřejněné pod číslem 52/1999 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a dále též např. usnesení ze dne 24. ledna 2005, sp. zn. 20 Cdo 199/2004, jež je, stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu zde citovaná, veřejnosti k dispozici na jeho webových stránkách). V daném případě pak soud prvního stupně i odvolací soud dospěly, byť cestou rozdílného právního posouzení, ke shodnému závěru o právech a povinnostech účastníků, jež jsou předmětem sporu, totiž že žalobkyně uplatněný nárok na vydání bezdůvodného obohacení vůči žalovanému nemá. Rozsudek odvolacího soudu je tudíž rozsudkem potvrzujícím.

Nejvyšší soud však dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. (zrušeného nálezem Ústavního soudu ze dne 21. února 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11, ke dni 31. prosince 2012), neboť napadený rozsudek odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Právní otázky, jež jsou otevřeny v uplatněných dovolacích důvodech, tj. otázka, jaké důsledky s sebou nese předání věci vlastníkem nabyvateli - při sjednané výhradě vlastnického práva - pro výkon jeho vlastnických oprávnění, a související otázka, jaká práva k věci má její nabyvatel, jemuž byla věc předána, jenž však v důsledku sjednané výhrady vlastnického práva není až do zaplacení ceny vlastníkem věci, nebyla v rozhodování dovolacího soudu dosud explicitně vyřešena (srov. § 237 odst. 3 o. s. ř.).

Nejvyšší soud tedy přezkoumal rozhodnutí odvolacího soudu z hlediska uplatněných dovolacích důvodů, jsa jimi v zásadě vázán, včetně toho, jak je dovolatelka obsahově vymezila (srov. § 242 odst. 3 větu první o. s. ř.), a dospěl k závěru, že důvodné dovolání není.

Podle ustanovení § 123 občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.“) vlastník je v mezích zákona oprávněn předmět svého vlastnictví držet, užívat, požívat jeho plody a užitky a nakládat s ním.

Podle ustanovení § 126 obč. zák. vlastník má právo na ochranu proti tomu, kdo do jeho vlastnického práva neoprávněně zasahuje; zejména se může domáhat vydání věci na tom, kdo mu ji neprávem

zadržuje (odstavec 1). Obdobné právo na ochranu má i ten, kdo je oprávněn mít věc u sebe (odstavec 2).

Podle ustanovení § 542 obch. zák. jestliže zhotovitel zhotovuje věc u objednatele, na jeho pozemku nebo na pozemku, který objednatel opatřil, objednatel nese nebezpečí škody na zhotovované věci a je jejím vlastníkem, jestliže smlouva nestanoví něco jiného (odstavec 1). V případech, na něž se nevztahuje odstavec 1, nese zhotovitel nebezpečí škody na zhotovované věci a je jejím vlastníkem. Pro určení přechodu nebezpečí škody na zhotovované věci ze zhotovitele na objednatele se použije obdobně ustanovení o přechodu nebezpečí škody na zboží z prodávajícího na kupujícího (odstavec 2).

Podle ustanovení § 554 obch. zák. zhotovitel splní svou povinnost provést dílo jeho řádným ukončením a předáním předmětu díla objednateli v dohodnutém místě, jinak v místě stanoveném tímto zákonem (odstavec 1, první věta). Předáním zhotovené věci nabývá k ní objednavatel vlastnické právo, jestliže je do této doby měl zhotovitel, a na objednatele přechází nebezpečí škody na zhotovené věci, jestliže je do této doby nesl zhotovitel. Ustanovení § 444 až 446, § 455 až 459 a § 461 platí obdobně (odstavec 5). Požádá-li o to kterákoli strana, sepíše se o předání předmětu díla zápis, který podepíší obě strany (odstavec 6).

Podle ustanovení § 445 obch. zák. strany si mohou smluvit, že kupující nabude vlastnického práva ke zboží později, než je stanoveno v § 443 (tj. později, než je mu dodané zboží předáno). Nevyplývá-li z obsahu této výhrady vlastnického práva nic jiného, má se za to, že kupující má nabýt vlastnického práva teprve úplným zaplacením kupní ceny.

Podle ustanovení § 455 obch. zák., první části věty, nebezpečí škody na zboží přechází na kupujícího v době, kdy převezme zboží od prodávajícího.

Podle ustanovení § 451 odst. 1 obč. zák. kdo se na úkor jiného obohatí, musí obohacení vydat. Podle ustanovení § 456 věty první obč. zák. předmět bezdůvodného obohacení se musí vydat tomu, na jehož úkor byl získán.

Dovolatelka nezpochybňuje, že dílo žalovanému (postupně) předala. Popírá pouze, že je předala „do užívání a vlastní správy“, což je otázka, kterou lze v rovině navazujících úvah ponechat stranou, neboť je z jejich pohledu právně nevýznamná.

Již v důvodech svého rozsudku ze dne 30. července 2009, sp. zn. 29 Cdo 1028/2007, uveřejněného pod číslem 105/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále též jen „R 105/2010“), jímž argumentuje dovolatelka, leč nepřesně, Nejvyšší soud vysvětlil, že v důsledku sjednané výhrady vlastnického práva nabyvatel nabývá předmět plnění jeho převzetím do pouhé detence, dokud tedy výhrada vlastnického práva ve prospěch zcizitele trvá, nemůže nabyvatel s věcí volně nakládat a na věc se ve vztahu k němu hledí jako na věc cizí, která je nabyvateli jen svěřena. Promítnuto v poměrech souzené věci to znamená, že jestli dovolatelka jako zhotovitel dílo žalovanému jako objednateli předala (srov. § 554 odstavec 1 větu první obch. zák.), plníc tak svůj závazek ze smlouvy o dílo, pak se žalovaný, jenž v důsledku sjednané výhrady vlastnického práva nebyl až do zaplacení ceny díla (resp. její určité dohodnuté části) vlastníkem zhotovené věci, stal jejím detentorem, jenž byl oprávněn mít věc u sebe (srov. § 126 odst. 2 obč. zák.) na základě obligačního práva, vyplývajícího ze smlouvy o dílo (z výhrady vlastnického práva zhotovitele v ní sjednané).

Poskytl-li vlastník věci jiné osobě oprávnění mít věc u sebe (přenechal-li mu ji do detence), pak zůstává sice držitelem věci ve smyslu ustanovení § 129 odst. 1 obč. zák., leč držbu vykonává prostřednictvím detentora (srov. shodně např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 23. května 2000, sp. zn. 22 Cdo 83/99, a ze dne 17. ledna 2002, sp. zn. 22 Cdo 728/2000). Protože detentor odvozuje v takovém případě své právo od vlastníka, považuje se faktické ovládání věci detentorem za ovládání

vlastníkem (držitelem věci) [srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. června 2010, sp. zn. 22 Cdo 2676/2008]. Nemá-li věc u sebe vlastník, nýbrž detentor, pak ji vlastník nemůže sám užívat a nemůže ani přenechat její užívání třetí osobě (a je-li právním důvodem detence předání věci s výhradou vlastnického práva, nemůže věc ani zcizit třetí osobě). V důsledku přenechání věci jinému do detence je tak vlastník nutně omezen v možnosti vykonávat osobně oprávnění, jež jsou obsahem vlastnického práva (§ 123 obč. zák.). Vzhledem k obsahu dovolatelčiny argumentace zbývá dodat, že v osobním (nezprostředkovaném) výkonu jejích vlastnických práv ji neomezil soud svým rozhodnutím, nýbrž učinila tak ona sama, svou vůlí projevenou ve smlouvě o dílo, v níž byla sjednána výhrada vlastnického práva, a svým jednáním, předáním díla žalovanému.

Jestliže dovolatelka nemohla věci zhotovené pro žalovaného na základě smlouvy o dílo - po jejich předání žalovanému a po dobu trvání výhrady vlastnického práva – sama užívat ani přenechat jejich užívání třetímu, pak by k případnému neoprávněnému užívání věcí žalovaným či k jejich neoprávněnému přenechání k užívání jiným osobám (též k pronájmu) nedošlo na úkor dovolatelky a aplikace ustanovení § 451 odst. 1 a § 456 věty první obč. zák. nepřichází v úvahu, neboť není naplněn příslušný znak skutkové podstaty obsažené v hypotéze těchto ustanovení. V úvahu nepřichází ani náhrada škody, neboť dovolatelce škoda nevznikla (její majetkový stav se v důsledku jednání žalovaného nezhoršil a není tomu ani tak, že nebýt tohoto jednání, její majetkový stav by se zlepšil).

Je otázkou, zda by shora vyložené závěry obstály i v situaci, kdy by zhotovitel pro prodlení objednatele se zaplacením ceny díla účinně odstoupil od smlouvy o dílo a objednatel by se tudíž vlastníkem zhotovené věci nestal. V souzené věci však tento problém nastolen není, neboť otázka, zda se žalovaný stal vlastníkem bytových domů, byla závazně vyřešena (srov. § 159a odst. 1, odst. 4 a 135 odst. 2 větu druhou o. s. ř.) pravomocným rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 14. července 2009, č. j. 21 Co 265/2009-120 (dovolání proti němu bylo rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 24. dubna 2012, sp. zn. 32 Cdo 1788/2010, zamítnuto).

Již z tohoto důvodu nelze shledat nesprávnými právní závěry odvolacího soudu, dovodil-li, že dovolatelce uplatněný nárok nesvědčí.

Nejvyšší soud se ostatně ztotožňuje s odvolacím soudem též v názoru, že žalovaný byl po předání bytových domů za trvání výhrady vlastnického práva nejen oprávněn „mít je u sebe“, nýbrž byl též oprávněn byty v nich pronajímat a pobírat nájemné.

Jestliže Nejvyšší soud v R 105/2010 dovodil, že nabyvatel nabývá věc do pouhé detence a nemůže s věcí volně nakládat, nevyjádřil tím názor, že nabyvatel nemůže věc užívat a nemůže s ní vůbec (jakkoliv) nakládat. Detentory jsou např. též vypůjčitel, nájemce a uživatel věci z titulu věcného břemene (v rozhodovací praxi soudů srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 17. ledna 2002, sp. zn. 22 Cdo 728/2000, ze dne 14. prosince 2005, sp. zn. 26 Cdo 2720/2004, a ze dne 28. května 2009, sp. zn. 26 Cdo 2662/2007, v právní literatuře pak např. dílo Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. § 1 – 459. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 635). V právní doktríně se prosazuje názor, že v případě výhrady vlastnického práva je nabyvatel, není-li ujednáno jinak, oprávněn užívat věc v souladu s účelem, k němuž obvykle slouží, a brát z věci plody a užitky, a to bezúplatně, neboť se má za to, že úplata za užívání je zahrnuta v ceně [srov. článek Eliáš, K.: „Výhrada vlastnického práva a § 601 obč. zák.“, uveřejněný v časopise Ad Notam, číslo 6, ročník 2005, str. 186-194 (dále též jen „Eliáš“)]). Nejvyšší soud tento názor sdílí. Je-li podstatou výhrady vlastnického práva odklad (suspenze) nabytí vlastnického práva nabyvatelem věci, jehož účelem je posílení právního postavení zcizitele a funkční zajištění, že mu bude zaplacena cena (srov. obdobně R 105/2010), a poskytuje-li zároveň takové ujednání výhodu též nabyvateli, neboť získá věc do své moci ještě před zaplacením, aniž si musí obstarat úvěr jinde (srov. shodně Eliáš či též článek Svoboda, L.: „Výhrada vlastnictví podle občanského zákoníku“, uveřejněný v časopise Právník číslo 10, ročník 2001, str. 1015 až 1047), přičemž nabyvatel nese nebezpečí škody

na věci po jejím převzetí (§ 455 a § 542 obch. zák.), pak odpovídá právnímu postavení nabyvatele (jako „čekatele“ na nabytí vlastnického práva), aby měl po dobu trvání výhrady vlastnického práva nejen právo mít věc, jež mu byla předána, u sebe, nýbrž aby byl též oprávněn, není-li ujednáno jinak, takovou věc již po tuto dobu bezúplatně užívat v souladu s účelem, k němuž je podle smlouvy určena, popřípadě s účelem, k němuž obvykle slouží.

Lze pak v tomto ohledu odkázat též na judikaturu trestního kolegia Nejvyššího soudu (srov. např. usnesení ze dne 14. srpna 2002, sp. zn. 7 Tdo 474/2002, a usnesení ze dne 6. března 2007, sp. zn. 7 Tdo 249/2007), k níž se přihlásila též judikatura civilní (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. října 2009, sp. zn. 29 Cdo 2843/2007), podle níž z výhrady vlastnického práva nevyplývá pro nabyvatele dokonce ani výslovný zákaz zboží dále prodat, a pokud nabyvatel prodal zboží, které mu bylo za účelem jeho dalšího prodeje svěřeno na základě kupní smlouvy, byť v jejím rámci byla sjednána výhrada vlastnického práva, nejednal proti účelu svěření a nemohl se proto dopustit trestného činu zpronevěry.

Podle dovoláním nezpochybněného závěru odvolacího soudu v souzené věci byly předmětem díla bytové domy, určené pro uspokojení bytových potřeb občanů žalované obce formou pronájmu bytů. Odvolací soud zcela správně založil své závěry na výchozí úvaze, že obec jako veřejnoprávní korporace nemůže předmět díla (bytové domy a jednotlivé byty v nich) užívat sama, nýbrž jej, v souladu s účelem, pro nějž jeho zhotovení smluvila, může „užívat“ toliko prostřednictvím svých občanů, tj. tak, že jim za použití příslušných právních instrumentů (cestou zřízení práva nájmu) umožní v těchto bytech bydlet.

Ve skutečnosti, že soud při právním posouzení věci vezme zřetel na právní status účastníka závazkového vztahu, rozhodně nelze spatřovat porušení rovnosti stran sporu. Závěr o tom, že strany projevily v ujednání o výhradě vlastnického práva vůli v tom ohledu, že žalovaný nebude až do nabytí vlastnického práva oprávněn byty v bytových domech pronajímat, nemá ve zjištěném skutkovém stavu věci podklad, přičemž ze shora podaného výkladu vyplývá, že již tato samotná skutečnost je postačující pro posouzení, že žalovaný v možnosti byty pronajímat omezen není. Dovodil-li proto odvolací soud za použití výkladových prostředků závěr o tom, že strany ve smlouvě o dílo dokonce projevily vůli předat dílo žalovanému, aby s jeho předmětem nakládal tímto způsobem, pak se jedná (objektivně) jen o další, svým významem pro rozhodnutí sporu toliko podpůrný argument. Odvolací soud ostatně při odstraňování pochybností o obsahu smlouvy o dílo postupoval podle zákonem stanovených interpretačních pravidel a výtky dovolatelky jsou neopodstatněné. To platí též o zbývajících dovolacích námitkách. Jmenovitě si zaslouží uvést, že závěr o tom, že předávacím protokolem došlo ke změně smlouvy o dílo, odvolací soud neučinil. Předání díla, zachycené v zápise (§ 554 odst. 6 obch. zák.), má povahu následného chování stran, k němuž je třeba přihlédnout při výkladu projevu vůle vyjádřeného ve smlouvě o dílo (srov. § 266 odst. 3 obch. zák.). Otázka, zda oprávnění jednat za stranu smlouvy o dílo ve věcech technických zahrnuje též oprávnění dílo předat či převzít, tj. též podepsat jménem smluvní strany zápis o předání a převzetí díla, byla v judikatuře Nejvyššího soudu vyřešena, a to s kladným výsledkem, na základě aplikace ustanovení § 15 obch. zák. upravujícího tzv. zákonné zastoupení podnikatele (srov. např. rozsudky ze dne 15. listopadu 2000, sp. zn. 29 Cdo 2735/99, ze dne 28. listopadu 2007, sp. zn. 32 Odo 1409/2005, a ze dne 7. srpna 2012, sp. zn. 32 Cdo 1798/2011). Zpochybňuje-li dovolatelka, že byl její zástupce ve věcech technických zmocněn k předání předmětu díla objednateli „do užívání a vlastní správy“, pak (nehledě jen na podpůrný význam řešení této otázky) pomíjí, že zápis o předání obsahující tuto formulaci, který její zástupce ve věcech technických jejím jménem podepsal, vyhotovila podle dovoláním nezpochybněných skutkových zjištění odvolacího soudu ona sama.

Nad rámec dovolacího přezkumu (neboť k tomu není podklad v uplatněných dovolacích důvodech) lze dodat, že dovoláním zpochybněné právní posouzení je sice samo o sobě správné, leč bylo učiněno nadbytečně. Právní závěry, na nichž založil své rozhodnutí soud prvního stupně, jsou totiž v souladu

s judikaturou Nejvyššího soudu, jenž v rozsudku ze dne 30. června 2003, sp. zn. 29 Odo 289/2001, uveřejněném pod číslem 23/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, formuloval a odůvodnil závěr, podle něhož dluh zanikne splněním jen tehdy, plní-li dlužník věřiteli, případně osobě oprávněné přijmout plnění místo věřitele. Plní-li dlužník někomu jinému než svému věřiteli, pak osoba, které takto plnil, získala bezdůvodné obohacení (plněním bez právního důvodu) na úkor dlužníka a nikoliv na úkor jeho věřitele. Promítnuto v poměrech souzené věci to znamená, že získal-li by žalovaný pronajímáním bytů v domech ve vlastnictví dovolatelky bezdůvodné obohacení (protože je pronajímal neoprávněně), získal by je na úkor nájemníků a nikoliv na úkor dovolatelky, a žalobu dovolatelky bylo možno bez dalšího zamítnout pro nedostatek věcné legitimace žalovaného.

Za této situace nezbývá než uzavřít, že dovolatelce se prostřednictvím uplatněných dovolacích důvodů správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo. Vady řízení uvedené v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. (tzv. zmatečnosti) ani jiné vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, k nimž dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti, i když nebyly v dovolání uplatněny (srov. § 242 odst. 3 větu druhou o. s. ř.), se z obsahu spisu nepodávají.

Nejvyšší soud proto, aniž ve věci nařídil jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), v souladu s ustanovením § 243b odst. 2 části věty před středníkem o. s. ř. dovolání žalobkyně zamítl.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Odměna advokáta
- Obydlí
- Územní plán
- Základní vzdělávání (exkluzivně pro předplatitele)
- Žalobní argumentace (exkluzivně pro předplatitele)
- Zastavení exekuce
- Majetková podstata (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody zaměstnancem
- Náklady řízení (exkluzivně pro předplatitele)
- Zajištění dluhu (exkluzivně pro předplatitele)